

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

№4

2025
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
Российский экономический университет
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

*Elektron nashr,
665 sahifa, aprel, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modelashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti

08.00.01 - Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 - Makroiqtisodiyot
08.00.03 - Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 - Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 - Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 - Ekonometrika va statistika
08.00.07 - Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 - Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 - Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 - Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 - Marketing
08.00.12 - Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 - Menejment
08.00.14 - Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 - Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 - Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 - Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan
"Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan
milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha
"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

M u a s s i s: "Tadbirkor va ishbiarmon" MChJ

H a m k o r l a r i m i z:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

Роль искусственного интеллекта в управлении финансовым потенциалом предприятий.....	10
Юсупов Файзулла Якубович	
Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini moliyaviy vositalar orqali takomillashtirish: "Navoiy" EIZ misolida.....	20
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Davlat xaridlari jarayonini boshqarish va nazorat qilishning muhim jihatlari.....	26
Xodjamqulov Shahboz Sherali o'g'li	
Oliy ta'lim tizimini baholash: milliy model va global standartlar.....	31
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li, Hakimova Gulnoza Abdulloyevna	
Aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion jozibadorligini oshirishda xorij tajribasi.....	37
Qodirov Iskandar Alisher o'g'li	
Механизмы адаптации рынка труда к новой модели экономического роста: теория, практика и цифровые решения.....	41
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
Xorazm viloyati eksport strategiyasini takomillashtirishning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirlari.....	50
Fozil Xolmurotov	
Suv resurslarini tejashda aqli sug'orish tizimlarining ahamiyati.....	62
Abdullayev.A., Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati raqobatbardoshligini oshirishning marketing vositalari.....	68
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
The current state and development trends of innovative activity in agriculture.....	72
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Методология оценки инновационной деятельности.....	78
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil iqtisodiy o'sishda raqamli iqtisodiyot va tadbirkorlikning integratsiyalashuvi.....	86
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li	
Tijorat banklari aktivlarini diversifikatsiya qilish yo'llari tahlili.....	92
Abdurazzoqov Abdualim Abdujabbor o'g'li	
Направления повышения эффективности средств, направляемых на обеспечение занятости населения и сокращение бедности.....	97
Маликов Аuezхан Жорабекович	
O'zbekiston uy xo'jaliklarining farovonlik koeffitsiyenti: blackorby va donaldson yondashuvi asosida tahlili.....	106
Boltayeva Dilafza Jumaqulovna	
O'zbekistonda aholi jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalarning o'zgarish dinamikasi.....	114
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish sharoitida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, davlat iqtisodiy siyosatini takomillashtirish va sirkulyar iqtisodiyot tamoyillarini joriy etishning samaradorligini oshirish yo'llari.....	123
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi, Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich	
Yangi o'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalari.....	132
Tojiyev Javlonbek Rustamovich	

Mulkchilik shakliga ko'ra tijorat banklarida depozitlarining amaldagi holati tahlili	138
Allaberganov Sirojali Saxatovich	
Bandlikni ta'minlashda moliyaviy mexanizmlarning o'rni va ahamiyati	151
Karimjonov Muhammadrasul To'liqinjon o'g'li	
Mustaqil direktorlar ulushi, nomoliyaviy axborotlarning oshkor qilinishi va dividend siyosatining kapital qiymatga kompleks ta'siri	159
Urinov Bobur Nasilloevich	
Turizm orqali ish o'rinlarini yaratish va bandlik muammosini kamaytirish imkoniyatlari	167
Kaxramanova Sevda Shamsiddin qizi	
Kam quvvatli gidroelektr stansiya uchun mos bo'lgan invertor, reduktor, akkumulyator va generatorni tanlash	173
Xamrayev Og'abek Oybek o'g'li, Davletov I.Y.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat tarmoqlarini ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	182
Ibragimova Gulnoza Sayidmuradovna	
Terminologiya va ilmiy terminologiya xususida	188
Ruziyeva Gulnoz Temirqulovna	
O'zbekiston Respublikasida innovatsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish yo'llari	192
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Bazalt chiqindi toshqol asosidagi kam suv talabchan sementlarning samaradorligini oshirish	197
Babayev Sultonbek Sunnat o'g'li	
Qashqadaryo qayta tiklanuvchi energiya manbalarining samaradorligini turli yondashuv asosida baholash	203
Omonova Sitara Zafar qizi, Utayev Sobir Achilovich	
Tilshunoslikning mexanika muhandisligi terminlari xususida	208
Mansurova Nafisa Qamariddinovna	
"Chizma geometriya va perspektiva" fanining arxitektura bilimlari tizimidagi roli	213
Yusubjonov Jonibek Farxod o'g'li	
Geodezik plan olishning avtomatlashgan usullari	219
Mamajonova Nodira Alisher qizi	
Zamonaviy arxitektura interyer dizaynida milliy grixva islomiy naqshlar uyg'unligi	225
Qo'chqarov Baxodir O'lmasovich	
Qurilishda mehnat unumdorligini oshirish va uni prognozlashning nazariy asoslari	230
Abduvaliyev Bekzod Muhiddin o'g'li	
Qishloq aholi hududlaridagi zamonaviy innovatsion o'zgarishlarining o'rta ta'lim maktablari tuzilishidagi ta'siri	235
Abdurahmonov Olimjon Obboqul o'g'li	
Seysmik hududlarda qurilish konstruksiyalarini to'g'ri tanlash	241
Egamberdiyeva Shaxnoza Abdurashidovna	
Arixiy yodgorliklarning me'moriy-rejaviy, konstruktiv va badiiy bezak yechimlari	251
Sotvoldiyev Azamatjon Akramjon o'g'li	
Xitoy va O'zbekiston tajribasi asosida soliq to'lovchilar reytingi tizimi orqali fiskal intizomni mustahkamlash	255
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Turizmga investitsiyalar iqtisodiyotimizga ijobiy ta'siri etuvchi omillari sifatida	268
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Tursunov Qosimbek Nodirovich	

Problems of determining the informativeness of input and output parameters in object management	275
Turapov Ulugbek Urazkulovich	
Tijorat banklari faoliyatiga foiz riskining ta'siri: ilmiy-nazariy asoslar va amaliyot tahlili	280
Turdiyev Abdulhakim Qulbazarovich	
Zamonaviy moy filtrlarining dvigatel ishlash resursini oshirishiga ta'siri.....	290
Mirzakarimov Rustambek Xusanboy o'g'li	
Qayta tiklanadigan energiya manbalari: zamonaviy global tendensiyalar va O'zbekiston uchun perspektivlar	295
Bozarov Elyor Boboqulovich, Rustamova Sarvinoz Azizbek qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyaning ahamiyati.....	300
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
Strengthening and enhancing the export potential of industrial enterprises for sustainable growth.....	305
Researcher of Tashkent State University of Economics	
Davlat tashkilotlarining bitiruvchilarga bo'lgan ehtiyoji va talablari.....	310
Daminova Barno Esanovna, Bozorova Irina Jumanazarovna, Pardayeva Muqaddas Zafar qizi	
Erkin iqtisodiy hududlar soliq rejimlarini takomillashtirishning xorij tajribasi.....	320
Boltayev Jo'rabek Yusofovich	
Tabiiy va sun'iy tolalar sanoatini diversifikatsiya qilish orqali investitsion jozibadorlikni oshirish.....	325
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B segmentida omnichannel marketing strategiyalarining qo'llanishi	331
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	338
Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	
Task mapping and job scheduling implications of fdi inflows and governance quality metrics	343
Nilufar Zikirullaeva Dilmurod qizi	
Yangi O'zbekiston savdo-iqtisodiy munosabatlari rivojlanishida xizmatlar eksportining ahamiyati	350
Eshanqulov Baxodir Abduraxmon o'g'li	
Budjet daromadlarini shakllantirishda yirik soliq to'lovchilarning tutgan o'rni	357
Tohirov Shuhrat Niyoz o'g'li	
Davlat maqsadli jamg'armalari resurslarini boshqarish va samarali foydalanish yo'nalishlari.....	361
Xushmurodov Baxtiyor Turg'un o'g'li	
Kichik biznes hamda xususiy tadbirkorlik subyektlari amaliy holati, sohani rivojlantirish asoslari	365
Ortiqov Ulug'bek Akrombek o'g'li	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalari	371
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Tijorat banklarida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha zamonaviy tendensiyalar	375
Latipova Lola Ilhomovna	
Soliq stavkalarini tabaqalashtirish orqali soliq to'lovchilar faoliyatini muvofiqlashtirish	380
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
Transformatsiyalash jarayonida tijorat banklari likvidligini oshirishning nazariy asoslari	385
Poyonov Bobir Bekturod o'g'li	

The importance of implementing international accounting standards in uzbekistan	393
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Ikki o'lchovli geofizik signallarni raqamli ishlashda XAAR tez o'zgartirish algoritmlari.....	403
Ibragimov Sanjarbek Salijanovich, Mullajonov Baxodirjon Arabboyevich	
Turizm infratuzilmasi va xizmat sifatini oshirish maqsadida yangi turistik yo'nalishlar va imkoniyatlar yaratish chora tadbirlari.....	410
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Xakimov Zoxid Norbo'tayevich, Yusupov Muxammadali Soxib o'g'li, Ro'zimatov Sanjarbek Qosimjon o'g'li	
Korporativ boshqaruvda budjetdan tashqari mablag'lar samaradorligini oshirish.....	420
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
Enhancing labor productivity in industrial enterprises of developed countries: experiences and strategies	426
Abduxakimova Farangiz Sidikjon kizi	
Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali "Olmaliq KMK" ajda innovatsion loyihalarni boshqarish samaradorligini oshirish yo'llari.....	434
Inamova Farida Usmanjanovna	
Methodological problems of accounting of fixed assets	439
Kholbekov Rasul Olimovich	
Необходимость платежной системы.....	446
Сайфиддинов Илхом Файзиддинович	
Зеленое IPO как новый инструмент финансирования	451
Шахзод Сайдуллаев	
Инструменты фондового рынка в международной практике повышения инвестиционной привлекательности бизнеса	459
Юлдуз Усманова	
Модели устойчивого развития туризма: международный опыт и возможности адаптации в узбекистане.....	471
Сальникова Елена Александровна	
Внедрение антикоррупционных стандартов ISO в узбекистане	478
Исмаилов Баходир Исламович, Зокиров Саидакмал Баходир угли	
Global moliyaviy markazlarni baholash mexanizmi	483
Sharipova Shaxinabonu Orif qizi	
Трансформация банковского сектора узбекистана под влиянием цифровых технологий.....	488
Захарова Ирина Борисовна, Непейвода Андрей Николаевич	
Uy-joy fondini qulayligini modernizatsiya va rekonstruktsiya orqali oshirish imkoniyatlari.....	493
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna	
Влияние технологии блокчейн на банковскую сферу	500
Амонова Хафиза	
Buxoro viloyatida suv tanqisligi sharoitida resurs tejankor agrotexnologiyalar asosida agrobiznesni barqaror rivojlantirish masalalari	504
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich, Saidova Firuza Kamolovna	
O'zbekiston respublikasida demografik dividend olish imkoniyatlaridan oqilona foydalanish metodlari	510
Sharipov Sherzod Shavkatovich	
Budjet mablag'laridan foydalanish ustidan jamoatchilik nazorati mexanizmlari	515
Sharoxmatov Abdurahim Abdulamitovich	

Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga investitsiya jalb etish-taraqqiyot garovi.....	522
Karimova Komila Daniyarovna	
Islomiy banklar tizimi va ularning faoliyatini o'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari.....	529
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi	
The use of media technologies in teaching russian language lessons	534
Khojaeva Kh.S.	
Davlat budjetini shakllantirishda soliqlarning o'rni.....	538
Yuldashev Javohirbek Ikromjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klaster subyektlarida buxgalteriya hisobini takomillashtirishda elektron imzoning roli	543
B. Q. Madartov, G. R. Xolmurodova	
Разработка новых инновационных антикоррозионных решений для защиты стального оборудования нефтегазовой отрасли.....	547
Курбанова Фируза Солеховна, Очилов Абдурахим Абдурасулович, Саатов Санжар Каландарович	
Glitserin bikarbamat sintezi.....	552
Bafojev Abduhamid Hoshim o'g'li	
Respublikada tibbiy xizmatlarini raqamlashtirish asosida rivojlantirishning konseptual yo'nalishlari.....	558
Axmedov Zafarjon A'zamovich, Karabaev Sanjar Abdusamatovich, Uraqov Shokir Ulashovich	
Shamol turbinasi parraklarining burilish burchagini rostdashning amaliy ahamiyati	567
Muzaffarov Firdavs Fuzayl o'g'li, Rashidov Sherzod Kahramonovich, Hojimurodov Jasur Erkinovich	
Оценка комфортности городской среды в узбекистане на основе интегральных индикаторов коммунальной обеспеченности	573
Шатохина Светлана Юрьевна	
Avtotyuning tushunchasi, turlari va tasnifi	581
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich, Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li	
"Yashil eksport" tushunchasining mohiyati va uni o'zbekiston iqtisodiyotiga joriy qilish imkoniyatlari.....	586
Ibadullayev Ergash Bakturdiyevich	
Методология оценки влияния факторов, определяющих прямые иностранные инвестиции на экономическую безопасность страны	593
Глазова Марина Викторовна	
Yashil iqtisodiyot sharoitida soliqlarni raqamlashtirishni takomillashtirish	600
Jo'rayev Botir Abdiyevich	
Information exchange acceleration in emergency modes of intelligent control systems	607
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'li	
Ijro mexanizmlarini vizual simulyatsion modellash tirishning boshqaruv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati	613
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Sement qorishmasi tarkibiga polivinilatsetat, akril emulsiyasi va suyuq shisha (natriy/silikat eritmaları)ni qo'shish orqali mustahkamlik darajasini oshirish	618
Imamov Suxrob Solexovich	
Инновационные технологии получения металлического индия из оборотных растворов цинкового завода (Алмалыкский ГМК).....	624
Абдиева Манзура Маткаримовна	

Analysis of the use of equipment for cleaning and preparing a lightweight drilling fluid	629
Xolmuxammadiyev Abduxoliq Mahammadi o'g'li, Toshev Sherzod Orziyevich	
Перспективы территориальной организации и развития пищевой промышленности в самаркандской области	635
Хамраев Казим	
Zamonaviy korxonalarda blokcheyn texnologiyalarining qo'llanilishi va ularning samaradorlikka ta'siri	645
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li, To'g'onov Ibrohimxo'ja	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy injiniring asosida bank innovatsiyalarini joriy etish jarayonini takomillashtirish	652
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Yo'l qurilish tashkilotlarida oqilona moliyaviy strategiyalarni amalga oshirish	659
Raximov Dilshodjon	

YO'L QURILISH TASHKILOTLARIDA OQILONA MOLIYAVIY STRATEGIYALARNI AMALGA OSHIRISH

Raximov Dilshodjon

Renessans Ta'lim Universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy faoliyatini yanada samarali tashkil etish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va raqobatbardoshlikni oshirish maqsadida oqilona moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqish zarurati yoritiladi. Muallif yo'lsozlik sohasi uchun xos bo'lgan moliyaviy muammolarni tahlil qilib, resurslarni optimallashtirish, investitsiyalarni boshqarish va xarajatlarni nazorat qilish orqali samarali strategiyalarni ishlab chiqishni taklif qiladi. Amaliy tavsiyalar orqali korxonalar uchun barqaror rivojlanishga erishish yo'llari ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy strategiya, yo'l qurilish tashkiloti, investitsiya, budjet, risklarni boshqarish.

Abstract: This article highlights the importance of implementing rational financial strategies in road construction organizations to ensure effective financial performance, sustainability, and competitiveness. The author analyzes typical financial issues in the sector and proposes solutions such as resource optimization, investment management, and cost control. Practical recommendations are provided for achieving long-term and stable development within such companies.

Keywords: financial strategy, road construction organization, investment, budget, risk management.

Аннотация: В статье рассматривается необходимость разработки разумных финансовых стратегий для организаций, занимающихся дорожным строительством, с целью повышения их эффективности, финансовой устойчивости и конкурентоспособности. Автор анализирует ключевые финансовые проблемы, характерные для строительной отрасли, и предлагает пути их решения через оптимизацию ресурсов, управление инвестициями и контроль затрат. Предложены практические рекомендации по обеспечению устойчивого развития предприятий.

Ключевые слова: финансовая стратегия, дорожное строительство, инвестиции, бюджет, управление рисками.

KIRISH

Hozirgi zamon iqtisodiyotida infratuzilma loyihalari, ayniqsa yo'l qurilish sohasi strategik ahamiyat kasb etadi. Yo'llar nafaqat hududlararo transport aloqasini yaxshilaydi, balki iqtisodiy faollik, savdo-sotiq va investitsiyalarni ham kuchaytiradi. Shu sababli, yo'lsozlik sohasining samaradorligi va barqaror rivojlanishi butun mamlakat iqtisodiyotining taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi.

Yo'l qurilish tashkilotlari katta hajmdagi sarmoya talab qiladigan loyihalarni amalga oshiradi. Bu esa moliyaviy strategiyaning to'g'ri rejalashtirilishi va boshqarilishini talab qiladi. Ayniqsa, iqtisodiy barqarorlik va bozor sharoitida faoliyat yuritish sharoitida tashkilotlar o'z moliyaviy siyosatini oqilona yuritmas ekan, ularning raqobatbardoshligi pasayadi, investitsiyalarni jalb qilishda qiyinchiliklar yuzaga keladi. Shunday holatlarda oqilona va ilg'or moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqish va ularni tizimli ravishda amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqolada yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy boshqaruvi sohasidagi muammolar tahlil qilinadi hamda zamonaviy yondashuvlarga asoslangan oqilona moliyaviy strategiyalar ishlab chiqish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolaning asosiy maqsadi – tashkilotlarga moliyaviy barqarorlikka erishish, mablag'lardan samarali foydalanish va investitsion jozibadorlikni oshirish uchun amaliy takliflar berishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekiston yo'l qurilish sohasi tanlangan bo'lib, mavjud holat tahliliga asoslanib, takliflar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

E.Omopariola va A.Windapo[1] olib borgan tadqiqotda yo'l qurilish tashkilotlarida qo'llanilayotgan moliyaviy boshqaruv strategiyalarining loyiha va tashkilot samaradorligiga ta'siri o'rganilgan. Mualliflar Janubiy Afrikadagi 7–9-darajadagi qurilish kompaniyalari orasida so'rovnoma o'tkazib, statistik tahlillar orqali quyidagi xulosalarga kelishgan: naqd pul oqimi, likvidlik va moliyaviy leverage (moliyaviy tayanch) tashkilot samaradorligini baholashda muhim omillar hisoblanadi. Bundan tashqari, byudjetlashtirish, kreditga layoqatlilik, risklarni boshqarish va moliyaviy ko'rsatkichlarni tahlil qilish kabi strategiyalar tashkilot faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari moliyaviy strategiyalarni kompleks tarzda qo'llash tashkilotning raqobatbardoshligini oshirishini ko'rsatadi.

A.Adebayo va A.Olanrewaju[2] maqolasida 2015–2019-yillar oralig'ida mahalliy pudratchilarning moliyaviy ko'rsatkichlarini tahlil qilib, makroiqtisodiy ko'rsatkichlar bilan bog'liqligini o'rganadi. Tadqiqotda to'lov kechikishlari, likvidlik muammolari va iqtisodiy beqarorlikning qurilish sanoatiga ta'siri yoritilgan. Mualliflar moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun risklarni boshqarish, samarali byudjetlashtirish va moliyaviy monitoring tizimlarini joriy etishni tavsiya qiladilar. Ushbu strategiyalar yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

W.Song va hamkasblari[3] muallifligidagi maqolada Xitoyning Xiong'an hududida qurilish loyihalarida blokcheyn texnologiyasiga asoslangan moliyaviy boshqaruv tizimi joriy etilishi tahlil qilingan. Tizim davlat organlari, banklar va qurilish kompaniyalari o'rtasida moliyaviy operatsiyalarning shaffofligini ta'minlab, mablag'larning maqsadli sarflanishini nazorat qiladi. Smart-kontraktlar orqali avtomatlashtirilgan to'lovlar, real vaqt rejimida monitoring va ishonchli audit imkoniyatlari yaratilgan. Tadqiqot natijalari blokcheyn texnologiyasining moliyaviy boshqaruvda samaradorligini ko'rsatadi.

C.Jiang va boshqalar[4] o'tkazgan tadqiqotda chuqur mustahkamlovchi o'rganish (Deep Reinforcement Learning) texnologiyasi yordamida qurilish loyihalarida resurslar va naqd pul oqimini optimallashtirish modeli taklif etilgan. Model qurilish ishlarining murakkabligi va o'zgaruvchanligini hisobga olib, resurslar va moliyaviy oqimlarni samarali boshqarishni maqsad qiladi. Tadqiqot natijalari ko'rsatadiki, bu yondashuv an'anaviy usullarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega bo'lib, qurilish loyihalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

N.Zulkifli va hamkasblari[5] tomonidan yozilgan maqolada Malayziya qurilish kompaniyalarining moliyaviy boshqaruvini optimallashtirish uchun maqsadli dasturlash (Goal Programming) modeli taklif etilgan. Model kompaniyalarning umumiy aktivlari, majburiyatlari, kapitali va foyda ko'rsatkichlarini hisobga olgan holda optimal moliyaviy qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maqsadli dasturlash yondashuvi qurilish kompaniyalarining moliyaviy samaradorligini oshirishda va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim vosita bo'lishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

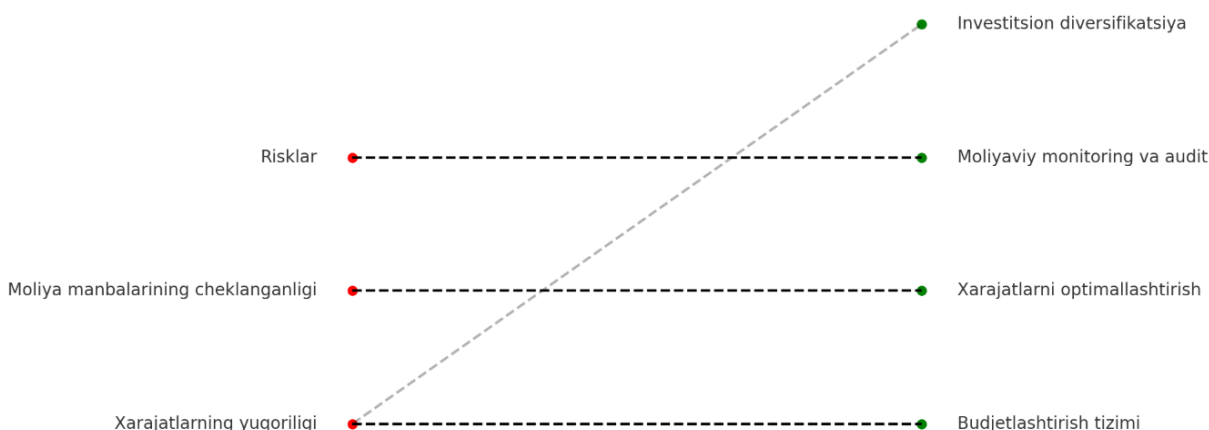
Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yo'l qurilish tashkilotlarida samarali moliyaviy boshqaruv tizimini shakllantirish – tashkilotning barqaror iqtisodiy faoliyat yuritishi va uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlaydigan muhim strategik yo'nalishdir. Bunday tashkilotlarning moliyaviy strategiyasi, avvalo, ular amalga oshirayotgan loyihalarning yuqori kapitallilik darajasi, uzoq muddatli moliyalashtirish ehtiyoji hamda tashqi risklarga nisbatan sezuvchanligi bilan ajralib turadi. Bu holatda strategik moliyaviy qarorlar – kapital strukturasi shakllantirish, investitsion oqimlarni boshqarish, xarajatlar optimallashtirilishi va pul oqimlarini samarali taqsimlash orqali aniqlanadi (1-rasm).

Yo'l qurilish tashkilotlari muammolari va strategik yechimlari

1-rasm. Yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy muammolari va ularni bartaraf etish bo'yicha strategik yechimlar.

Yo'lsizlik sohasiga xos muammolardan biri bu – xarajatlarning yuqori bo'lishidir. Qurilish jarayonida foydalaniladigan texnik uskunalar, xomashyo, yoqilg'i-moylash materiallari va inson resurslari narxining oshishi tashkilotlarning operatsion foydasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ishlarning kechikishi, shartnoma majburiyatlarining bajarilmasligi yoki tender jarayonlaridagi noaniqliklar tashkilotlarning moliyaviy barqarorligini yanada zaiflashtiradi. Shu bois, tashkilotlar o'z faoliyatini qat'iy byudjetlashtirish, xarajatlar smetasini aniq shakllantirish va har bir sarf-xarajatni nazorat qiluvchi moliyaviy monitoring tizimlarini joriy etishi zarur.

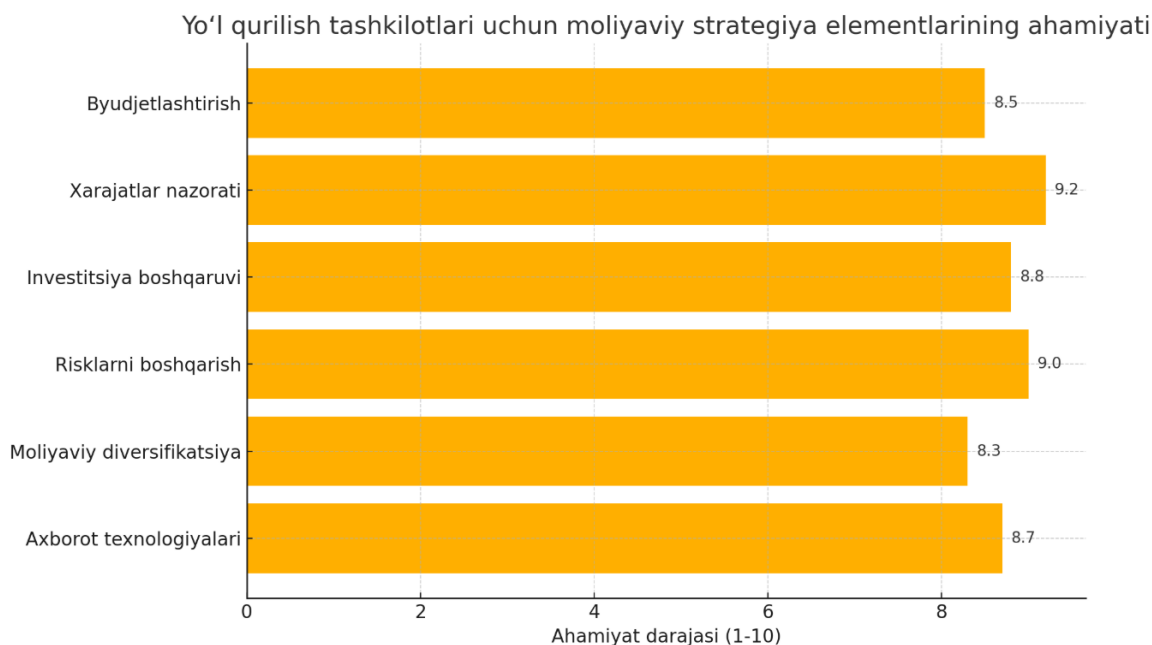
Moliyaviy strategiyani samarali shakllantirishda kapital manbalarini diversifikatsiya qilish alohida ahamiyat kasb etadi. Odatda yo'l qurilish tashkilotlari davlat buyurtmalari yoki bank kreditlariga tayanadi. Biroq zamonaviy iqtisodiy sharoitda davlat-xususiy sheriklik (PPP – Public-Private Partnership) modellarini tatbiq etish orqali moliyaviy yukni kamaytirish va uzoq muddatli investitsiyalarni jalb etish mumkin. Shu bilan birga, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik, subsidiyalar va grantlar orqali qo'shimcha moliyaviy manbalarni izlash tashkilotlarning investitsion salohiyatini oshiradi.

Yana bir muhim strategik yo'nalish bu – moliyaviy risklarni boshqarishdir. Yo'l qurilishida valyuta kursi o'zgarishi, inflyatsiya darajasi, kredit stavkalari va siyosiy omillar moliyaviy risklar sirasiga kiradi. Bu kabi risklar oldindan baholab borilishi va ularni minimallashtirish choralari ishlab chiqish zarur. Masalan, valyuta risklariga qarshi sug'urta, xedjing vositalarini qo'llash, shartnomalarda narx indeksatsiyasini belgilash orqali risklarga qarshi moliyaviy himoya mexanizmlarini joriy etish mumkin.

Bundan tashqari, zamonaviy axborot texnologiyalarini, xususan, ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlarini joriy qilish orqali moliyaviy hisobdorlikni avtomatlashtirish, real vaqt rejimida

xarajatlarni nazorat qilish, budjet va pul oqimlarini aniqlik bilan boshqarish imkoniyati yaratiladi. Bunday tizimlar, ayniqsa, yirik loyihalar doirasida bir nechta pudratchi va subpudratchilar ishtirok etayotgan tashkilotlar uchun moliyaviy tartib-intizomni mustahkamlashda juda foydalidir.

Shu nuqtayi nazardan, yo'l qurilish tashkilotlari uchun moliyaviy strategiya nafaqat daromad va xarajatlar muvozanatini saqlash vositasi, balki uzoq muddatli raqobatbardoshlik, bozor ulushini saqlab qolish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash omili hamdir. Har tomonlama puxta rejalashtirilgan va ilg'or yondashuvlarga asoslangan moliyaviy strategiyalar orqali yo'lsozlik tashkilotlari o'z faoliyat samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin (2-rasm).

2-rasm. Moliyaviy strategiya elementlarining ahamiyati.

Quyidagi grafikda yo'l qurilish tashkilotlari uchun asosiy moliyaviy strategiya elementlarining ahamiyati 10 ballik tizimda baholangan. Tahlil natijalariga ko'ra, xarajatlar nazorati (9.2 ball) va risklarni boshqarish (9.0 ball) eng muhim deb topilgan. Bu esa yo'lsozlik sohasidagi tashkilotlar faoliyatida xarajatlarning ortishi va noaniqliklarning moliyaviy barqarorlikka kuchli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Budjetlashtirish (8.5 ball) tashkilotning moliyaviy intizomini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu element orqali mablag'larning aniqlik bilan rejalashtirilishi va ortiqcha xarajatlarning oldini olish mumkin bo'ladi. Investitsiya boshqaruvi (8.8 ball) esa yangi loyihalarni moliyalashtirish, asosiy vositalarni yangilash va innovatsiyalarni joriy etishda markaziy o'rinni egallaydi.

Shuningdek, moliyaviy diversifikatsiya (8.3 ball) – ya'ni kapital manbalarini kengaytirish, davlat-xususiy sheriklikdan foydalanish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali tashkilotlarning moliyaviy mustaqilligini oshirish imkonini beradi. Axborot texnologiyalarini joriy etish (8.7 ball) esa zamonaviy boshqaruv tizimlari (ERP) orqali real vaqt rejimida moliyaviy holatni monitoring qilish va tezkor qarorlar qabul qilish imkonini yaratadi.

Ushbu tahlil shuni ko'rsatadiki, yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy strategiyasi ko'p qirrali bo'lib, ularni kompleks tarzda shakllantirish zarur. Har bir element bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, umumiy moliyaviy samaradorlikni oshirishda o'zaro uyg'unlikda faoliyat yuritishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yo'l qurilish tashkilotlarida moliyaviy strategiyani oqilona va tizimli asosda shakllantirish – bu tashkilotlarning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, samaradorlikni oshirish va uzoq muddatli rivojlanishga erishishning ajralmas tarkibiy qismidir. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, mazkur sohada faoliyat yuritayotgan tashkilotlar ko'plab moliyaviy muammolarga duch kelmoqda. Ular

qatoriga kapital manbalarining cheklanganligi, xarajatlar ustidan nazoratning sustligi, investitsion risklarning yuqoriligi va moliyaviy rejalashtirishning zamonaviy yondashuvlar asosida olib borilmasligi kiradi. Ushbu muammolar esa, o'z navbatida, loyiha samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, tashkilotlarning raqobatbardoshligini susaytiradi.

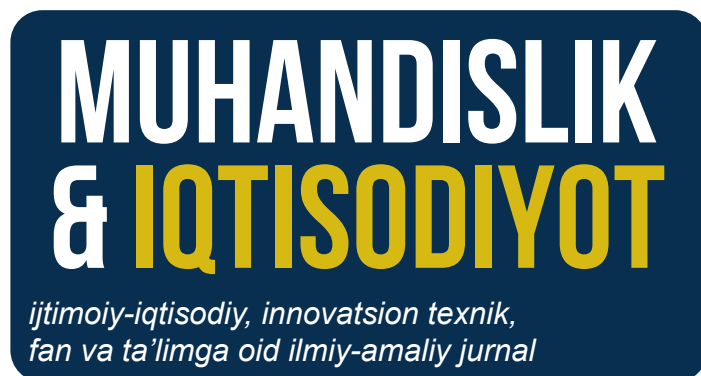
Shu nuqtayi nazardan, yo'l qurilish tashkilotlari uchun samarali moliyaviy strategiyani ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish zarurati ortib bormoqda. Bunday strategiyalar quyidagi yo'nalishlarni qamrab olishi lozim: xarajatlarni optimallashtirish, budjetlashtirish tizimini joriy etish, risklarni baholash va boshqarish mexanizmlarini shakllantirish, investitsiya oqimlarini diversifikatsiya qilish hamda axborot texnologiyalaridan foydalanish. Ayniqsa, ERP tizimlari kabi raqamli vositalarni moliyaviy boshqaruvga integratsiya qilish orqali real vaqt rejimida qarorlar qabul qilish, moliyaviy shaffoflikni ta'minlash va xatoliklarni minimallashtirish mumkin.

Shuningdek, moliyaviy strategiya faqat ichki boshqaruv vositasi emas, balki tashqi investorlarga tashkilotning barqarorligini isbotlovchi ko'rsatkich hamdir. Shu boisdan yo'l qurilish sohasidagi har bir tashkilot qisqa, o'rta va uzoq muddatli moliyaviy rejalashtirish asosida o'z faoliyatini yuritishi, risklarni tahlil qilish va oldindan bashorat qilish tizimlarini rivojlantirishi zarur. Amaliy takliflar asosida ko'rinib turibdiki, oqilona moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqish orqali tashkilotlar nafaqat o'zining iqtisodiy holatini yaxshilashi, balki milliy infratuzilma taraqqiyotiga ham bevosita hissa qo'shishi mumkin.

Kelgusida ushbu mavzu doirasida yo'l qurilish sohasidagi aniq korxonalarining moliyaviy faoliyati tahlil qilinib, statistik va empirik asosda tavsiyalar ishlab chiqilishi lozim. Bu esa ilmiy yondashuvni chuqurlashtirish va real sektor muammolariga aniq yechimlar taklif etish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Omopariola, E.D. & Windapo, A. (2019). Financial Management Strategies That Influence Project and Organisation Performance. ARCOM Conference Proceedings.
2. Adebayo, A. & Olanrewaju, A. (2024). Review of Financial Management of Construction Industry and Related Organizations. ResearchGate.
3. Song, W. et al. (2023). A Blockchain-Based Fund Management System for Construction Projects – A Comprehensive Case Study in Xiong'an New Area, China. arXiv.
4. Jiang, C. et al. (2023). Adaptive Control of Resource Flow to Optimize Construction Work and Cash Flow via Online Deep Reinforcement Learning. arXiv.
5. Zulkifli, N. et al. (2023). Optimization on the Financial Management of Construction Companies Using Goal Programming. MDPI.
6. Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2016). Financial Management: Theory & Practice (15th ed.). Cengage Learning.
7. Wood, D. M., & McCarthy, D. (2019). Strategic financial planning in construction projects. Journal of Construction Engineering and Management, 145(6), 04019037. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)CO.1943-7862.0001654](https://doi.org/10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0001654)
8. Chan, S. L. (2018). Financial strategies in infrastructure development: Lessons from emerging markets. Infrastructure Journal, 12(3), 44–59.
9. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2022). Qurilish va infratuzilma sohalarida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari. <https://www.mf.uz>
10. Yuldashev, N. K., & Karimov, J. B. (2021). Qurilish tashkilotlarida investitsion faoliyat va uning moliyaviy mexanizmlari. Iqtisodiyot va Innovatsion Texnologiyalar, 4(2), 101–108.
11. Yescombe, E. R. (2017). Public-Private Partnerships for Infrastructure: Principles of Policy and Finance (2nd ed.). Academic Press. – PPP (Davlat-xususiy sheriklik) moliyalashtirish mexanizmlari va infratuzilma sektorida moliyaviy qaror qabul qilish masalalarini qamrab oladi.
12. International Federation of Consulting Engineers (FIDIC). (2017). FIDIC Procurement Procedures Guide. Geneva: FIDIC.
13. World Bank. (2020). Infrastructure Finance, PPPs and Procurement: A World Bank Reference Guide. Washington, DC: World Bank Publications.
14. Nurmatov, A. S., & Tursunova, M. B. (2022). Qurilish tashkilotlarida xarajatlarni boshqarish va optimallashtirish mexanizmlari. TDIU Ilmiy Axborotnomasi, 3(1), 75–83.

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100